

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 15.12.2011
COM(2011) 899 definitief

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

Innovatie voor een duurzame toekomst - Het actieplan voor eco-innovatie (Eco-AP)

(Voor de EER relevante tekst)

{SEC(2011) 1598 definitief}

{SEC(2011) 1599 definitief}

{SEC(2011) 1600 definitief}

1. INLEIDING

Een van de middelen om de economische en financiële crisis te bezweren, is de Europa 2020-strategie¹, waarmee de capaciteit van de EU wordt versterkt om slimme, duurzame en inclusieve groei te genereren. De doelstellingen van de strategie worden uitgevoerd aan de hand van een aantal vlaggenschipinitiatieven om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken.

Het doel van het vlaggenschipinitiatief "Innovatie-Unie"² is ervoor zorgen dat innovatieve ideeën worden omgezet in producten en diensten die groei en banen opleveren en dat een antwoord wordt geboden op de grote maatschappelijke uitdagingen van Europa. Een van de middelen die in dit vlaggenschipinitiatief zijn vastgesteld om dit doel te bereiken, is het ontwikkelen van een actieplan voor eco-innovatie, dat voortbouwt op de Innovatie-Unie en dat zich concentreert op specifieke knelpunten, uitdagingen en mogelijkheden om milieudoelstellingen te verwezenlijken door innovatie.

Het actieplan voor eco-innovatie (Eco-AP) is ook een aanvulling op andere Europa 2020-vlaggenschipinitiatieven. Belangrijke bouwstenen voor de overgang naar een groene economie zijn het vlaggenschipinitiatief "Efficiënt gebruik van hulpbronnen"³ en het bijbehorende stappenplan⁴, die de vraag naar eco-innovatie en verwante investeringen formuleren en versterken. In het "Industriebeleid in een tijd van mondialisering"⁵ wordt het Eco-AP beschouwd als een van de hulpmiddelen om maatregelen voor de ontplooiing van belangrijke milieutechnologieën te bepalen en uit te voeren, de coördinatie en de samenwerking tussen de EU en de lidstaten te verbeteren, en de bewustwording van het potentieel van nieuwe technologieën te bevorderen. Volgens de "Agenda voor nieuwe vaardigheden en banen"⁶ moet het Eco-AP competenties voor duurzame ontwikkeling ondersteunen, de ontwikkeling van vaardigheden bevorderen en de verschillen tussen het aanbod van en de vraag naar vaardigheden aanpakken.

Het Eco-AP zal daarom gericht zijn op het stimuleren van innovatie die de druk op het milieu vermindert of tracht te verminderen en de kloof tussen innovatie en de markt dicht of tracht te dichten. Het zal onder andere enkele acties die in het stappenplan van het vlaggenschipinitiatief "Efficiënt gebruik van hulpbronnen" zijn vastgesteld, verder uitwerken.

¹ COM(2010) 2020: Mededeling van de Commissie: Europa 2020: Een strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei.

² COM(2010) 546: Mededeling van de Commissie: Europa 2020-kerninitiatief: Innovatie-Unie.

³ COM(2011) 21: Mededeling van de Commissie: Efficiënt gebruik van hulpbronnen - Vlaggenschipinitiatief in het kader van de Europa 2020-strategie.

⁴ COM(2011) 571 definitief.

⁵ COM(2010) 614: Mededeling van de Commissie: Een geïntegreerd industriebeleid in een tijd van mondialisering: Concurrentievermogen en duurzaamheid centraal stellen.

⁶ COM(2010) 682 definitief: Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen: een Europese bijdrage aan volledige werkgelegenheid.

Eco-innovatie⁷ is elke vorm van innovatie die uitmondt in of gericht is op significante en aantoonbare vooruitgang in de richting van duurzame ontwikkeling, door het beperken van milieu-effecten, het verhogen van de bestandheid tegen milieudruk, of het verwezenlijken van een efficiënter en verantwoordelijker gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

In het meerjarig financieel kader voor 2007-2013 voorziet de Europese Commissie in steun voor onder andere onderzoeks- en demonstratieprojecten voor eco-innoverende technologieën en de marktpenetratie daarvan via (1) het zevende kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling (KP7), (2) het kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie (KCI), (3) het Europese eco-innovatieplatform, en (4) het onderdeel "milieu" van LIFE+. In synergie met deze programma's kunnen lidstaten en regio's ook een beroep doen op steun in het kader van het cohesiebeleid voor de verdere ontplooiing en toepassing van eco-innovatie.

In haar mededeling over een begroting voor 2020⁸ heeft de Commissie aangegeven dat onderzoek en innovatie rond drie elkaar versterkende thema's zullen worden gestructureerd, met name (1) topkwaliteit op het vlak van het kennisfundament; (2) aanpakken van maatschappelijke uitdagingen; (3) industrieel leiderschap en randvoorwaarden voor concurrentie creëren. De Commissie heeft zich ook geëngageerd om klimaatacties te integreren in EU-uitgavenprogramma's en minstens 20 % van de begroting van de Unie toe te kennen aan klimaatdoelstellingen.

Horizon 2020⁹, het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie voor 2014-2020, zal de rol van eco-innovatie versterken en voorzien in toereikende financiële middelen om dit actieplan na 2013 uit te voeren. Met name de maatregelen die de overgang mogelijk maken naar een groene, koolstofarme en klimaatbestendige economie, als voorzien in de context van de maatschappelijke uitdaging "klimaatacties, efficiënt gebruik van hulpbronnen en grondstoffen" zijn zeer belangrijk.

De partnerschappen in onderzoek en innovatie¹⁰ zullen de markttoepassing van innoverend onderzoek versnellen.

2. DE UITDAGING VAN ECO-INNOVATIE

Eco-innovatie moet worden versneld op een manier die hulpbronproductiviteit, efficiency en concurrentievermogen stimuleert en het milieu beschermt. Door de steeds ernstiger milieuproblemen en steeds beperktere hulpbronnen is de vraag naar milieutechnologieën, -producten en -diensten wereldwijd gestegen en zijn groene industrieën kunnen ontstaan (zie bijlage 1). Een snellere introductie op de markt en een snellere verspreiding van eco-innovatie zullen leiden tot betere milieuprestaties

⁷ Op basis van Besluit nr. 1639/2006/EG tot vaststelling van een kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie.

⁸ COM(2011) 500: "Een begroting voor Europa 2020" - Deel II: Beleidsfiches.

⁹ COM(2011) 803/3 definitief: Mededeling van de Commissie inzake Horizon 2020 – Het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie.

¹⁰ COM(2011) 572 definitief: Mededeling van de Commissie: Partnerschappen in onderzoek en innovatie.

en een veerkrachtigere economie; zij zijn tegelijk kostenefficiënt en goed voor bedrijven en de hele maatschappij.

3. HINDERPALEN EN STIMULANSEN VOOR ECO-INNOVATIE IN HET MKB/KMO'S

Tot op heden is de marktpenetratie van eco-innovatie een relatief traag proces geweest, uitgezonderd voor hernieuwbare energie, die door het energie- en klimaatbeleid wordt gesteund. Knelpunten voor eco-innovatie zijn onder meer het feit dat de milieukosten en -voordelen niet goed in de marktprijzen zijn weergegeven, de starre economische structuren, de beperkte veranderingsmogelijkheden op het gebied van infrastructuur en gedrag, en nadelige stimuleringsmaatregelen en subsidies. Ook de beperkte kennis en de marktonzekerheid hinderen de verspreiding van eco-innovatie. Hoewel veel van deze hinderpalen ook lastig zijn voor innoverende bedrijven in het algemeen, zijn ze toch ernstiger voor bedrijven die zich toeleggen op eco-innovatie.

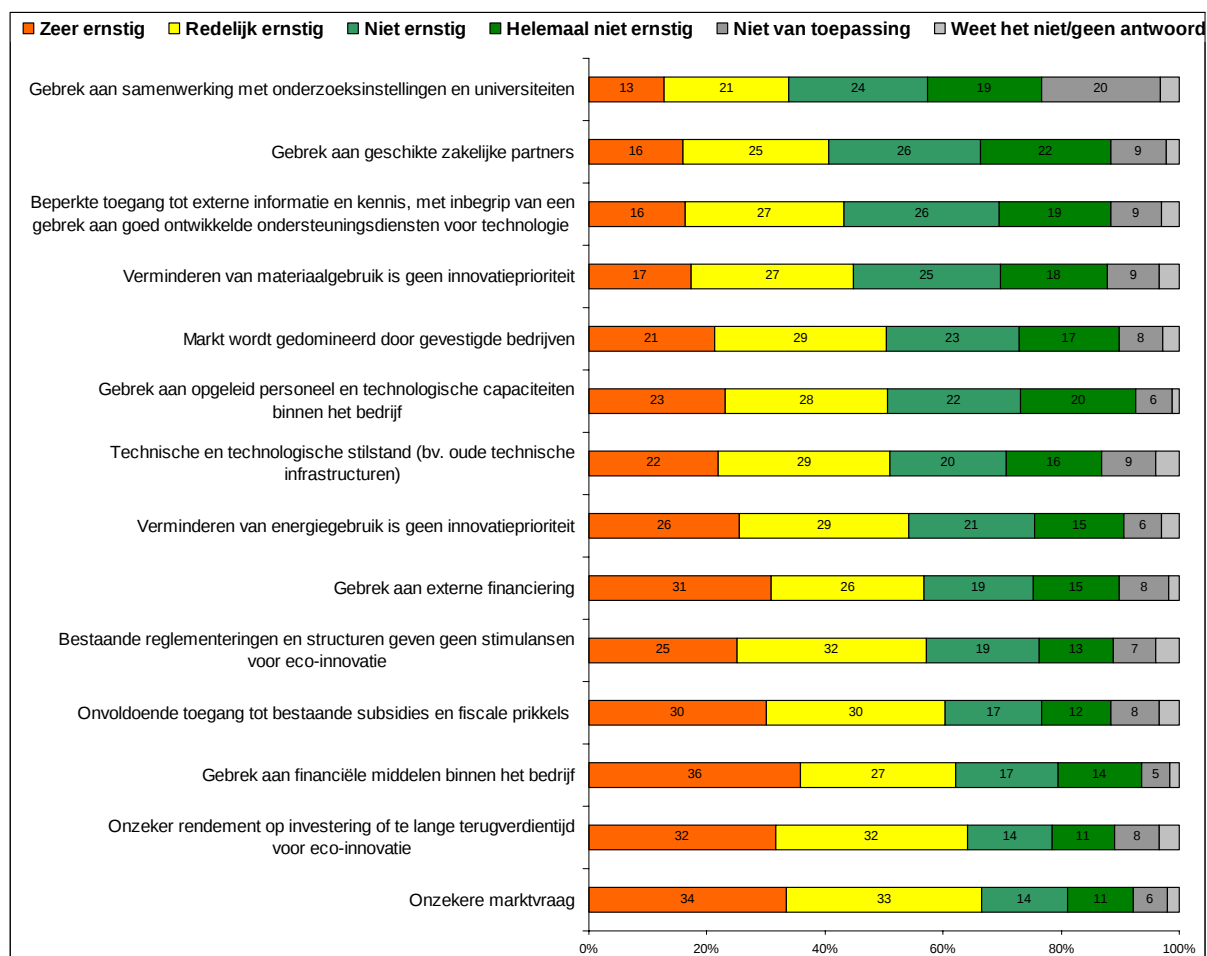
Om een aantal van deze hinderpalen weg te nemen, heeft de Europese Commissie al in 2004 een Actieplan inzake Milieutechnologieën¹¹ (ETAP) vastgesteld.

Een recente Eurobarometerpeiling over de houding van het Europese midden- en kleinbedrijf (mkb/kmo's) tegenover eco-innovatie¹² geeft een goed beeld van de hinderpalen en stimulanzen die het mkb ervaart op het gebied van eco-innovatie.

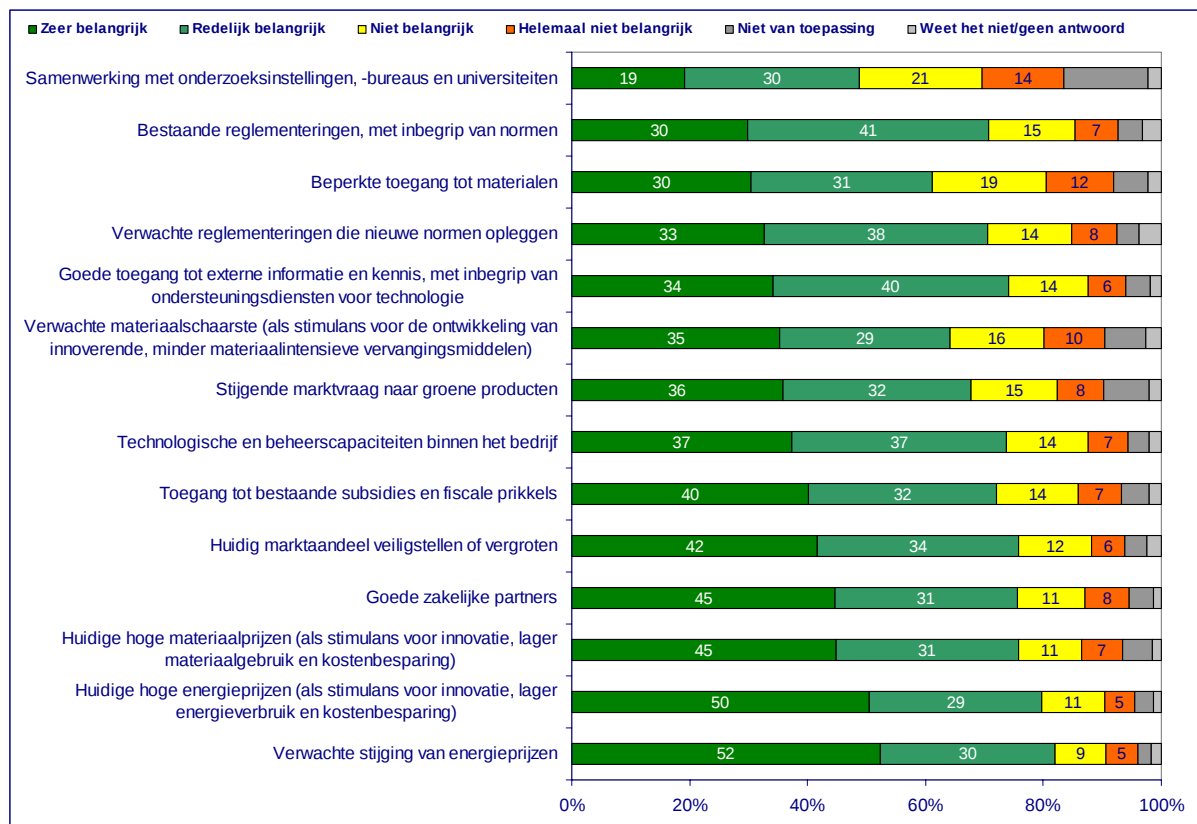
¹¹ COM(2004) 38 definitief: Mededeling van de Commissie: Stimulering van technologieën voor duurzame ontwikkeling: een Actieplan voor de Europese Unie inzake Milieutechnologieën.

¹² Flash Eurobarometer 315: "Attitudes of European entrepreneurs towards eco-innovation", maart 2011.

Hinderpalen voor een snellere introductie en ontwikkeling van eco-innovatie door bedrijven

Stimulansen die de introductie en ontwikkeling van eco-innovatie kunnen versnellen

Uit deze peiling is gebleken dat de onzekere marktvraag en het onzekere rendement op investering twee belangrijke hinderpalen zijn, terwijl hoge energie- en materiaalprijzen, nieuwe voorschriften en normen, en toegang tot kennis de belangrijkste stimulansen zijn.

Op basis van de Europa 2020-vlaggenschipinitiatieven en de ervaringen met ETAP, kan de EU verdere eco-innovatie versnellen met behulp van doelgerichte beleidslijnen en acties. Zij kan met name maatregelen op het gebied van regelgevingsstimulansen, particuliere en overheidsopdrachten, en normen en prestatiedoelen vaststellen die een sterkere en stabielere marktvraag voor eco-innovatie helpen creëren. Er moet ook in aanvullende financiële middelen worden voorzien om te investeren in eco-innovatie, en beleidsmaatregelen zijn nodig om de risico's voor ondernemers en investeerders te beperken en te beheren.

Een langetermijnstrategie voor eco-innovatie op basis van partnerschappen zal eco-innovatie versterken door de kritische massa die nodig is voor innovatie te vergroten, door ideeën en goede praktijken uit te wisselen, netwerken op te richten en handelsrelaties aan te knopen.

4. **MOGELIJKHEDEN VOOR ECO-INNOVATIE EN MAATREGELEN VAN DE EU**

Eco-innovatie is nauw verbonden met de manier waarop we produceren, consumeren en onze natuurlijke hulpbronnen gebruiken. Een wijdverspreide toepassing van eco-innovatie kan naar verwachting grote voordelen op het gebied van milieu, maatschappij en handel met zich meebrengen. Europese eco-industrieën zijn al een beduidende economische sector met naar schatting een jaaromzet van 319 miljard euro, of ongeveer 2,5 % van het bruto binnenlands product (bbp) van de EU¹³. De voorbije twee jaar heeft 45 % van de Europese bedrijven in de verwerkingsindustrie, landbouw, water- en voedingssector geïnvesteerd in eco-innovatie en er voordeel uit gehaald.

In de periode 2012-2013 zal Eco-AP, binnen het huidige EU-financieringskader, het plaatsen en opschalen van milieutechnologieën op de markt steunen, met name via steun aan demonstratieprojecten. Op die manier wordt het pad geëffend voor een uitgebreidere follow-up in het kader van de EU 2020-vlaggenschipinitiatieven en Horizon 2020.

Op middellange en lange termijn, in de periode 2013-2020, moet eco-innovatie worden gesteund door de nieuwe EU-instrumenten en -middelen van de vlaggenschipinitiatieven "Innovatie-Unie" en "Efficiënt gebruik van hulpbronnen", en van het cohesiebeleid na 2013 en Horizon 2020. Zo heeft de Commissie voorgesteld om in het cohesiebeleid 2014-2020 innovatie een belangrijke plaats te geven, waardoor meer aandacht zal gaan naar innovatie als gevolg van de expliciete voorwaarden voor lidstaten op dit gebied.

Een grondigere analyse van de uitdagingen en mogelijkheden zal tot nieuwe maatregelen leiden om eco-innovatie te versnellen. Deze analyse moet vanaf 2012 worden uitgevoerd op basis van een groep met meerdere belanghebbenden en op basis van partnerschappen.

5. **HET ACTIEPLAN VOOR ECO-INNOVATIE**

Het plan omvat doelgerichte acties op het gebied van vraag en aanbod, van onderzoek en industrie, en van beleid en financiële instrumenten. Partnerschappen tussen belanghebbenden, de privé- en overheidssector en de Europese Commissie zullen de uitvoering van de acties ondersteunen.

De Commissie zal belangrijke stimulansen voor de introductie van eco-innovatie op de markt bevorderen door:

- gebruik te maken van milieubeleid en milieuwetgeving als een stimulans om eco-innovatie te bevorderen (actie 1);

¹³ IDEA Consulting en Ecorys, "Study on the competitiveness of the EU eco-industry", 2009; Roland Berger, "Innovative environmental growth markets from a company perspective", 2007.

- demonstratieprojecten en partnerschappen te ondersteunen om veelbelovende, slimme en ambitieuze operationele technologieën die nog nauwelijks worden toegepast, naar de markt te brengen (actie 2);
- nieuwe normen te ontwikkelen die eco-innovatie stimuleren (actie 3);
- financiële instrumenten en ondersteunende diensten voor het mkb in te zetten (actie 4);
- internationale samenwerking te bevorderen (actie 5);
- de ontwikkeling van nieuwe vaardigheden en banen en de bijbehorende opleidingsprogramma's te ondersteunen om in te spelen op de behoeften van de arbeidsmarkt (actie 6);
- eco-innovatie te bevorderen via de Europese innovatiepartnerschappen in het kader van de Innovatie-Unie (actie 7).

5.1. **Actie 1: Milieubeleid en milieuvoorschriften ter bevordering van eco-innovatie**

De EU-milieuwetgeving is altijd een van de belangrijkste stimulansen geweest voor eco-innovatie en voor de ontwikkeling van sterke Europese industrieën op gebieden als water, luchtverontreiniging, afvalbeheer, recycling en beperking van de klimaatverandering. Het milieubeleid kan ook onderzoek en ontwikkeling aansturen en is toonaangevend voor technologische veranderingen.

Zo bevat de REACH-verordening¹⁴ een lijst van zeer zorgwekkende stoffen die moeten worden vervangen wanneer veiligere alternatieve stoffen of technieken economisch haalbaar en technisch uitvoerbaar worden. Dit moedigt aan om actief op zoek te gaan naar alternatieven en het stimuleert de O&O-sector om concurrerende en veiligere vervangende stoffen te vinden. De REACH-verordening is ook een voorbeeld van de manier waarop het EU-beleid innovatie wereldwijd kan aansturen. Chemische bedrijven overal ter wereld leven de REACH-verordening na wanneer ze producten ontwikkelen die moeten voldoen aan de eisen van de EU-markten.

Anderzijds kan een regelgevingskader dat onvoldoende ambitieuze of verouderde normen of technologieën oplegt, een hinderpaal zijn voor eco-innovatie. Wetgeving moet daarom opnieuw worden bekeken en worden versterkt zodat ze eco-innovatie krachtig en goed stimuleert en voldoende voorspelbaarheid voor investeerders creëert.

Zoals in de Innovatie-Unie is bepaald, zal de Commissie het regelgevingskader op milieugebied grondig onderzoeken. Hierbij zullen mogelijke leemten worden vastgesteld, nieuwe regels worden uitgevoerd en bestaande regels worden herzien om tot een coherent wetgevingskader te komen dat eco-innovatie bevordert.

¹⁴

Verordening (EG) nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH).

Zo moet in de toekomst bij het ontwerpen, herzien en uitvoeren van milieuwetgeving en milieubeleid aandacht worden besteed aan:

- (a) het potentieel van innovatie om het milieu te verbeteren door bijvoorbeeld te zorgen voor flexibiliteit in voorgeschreven technologische oplossingen of door ruimte te creëren voor strengere en sterkere milieunormen (zodat men niet vasthoudt aan één technologie);
- (b) de hinderpalen voor innovatie in milieuwetgeving en de uitvoering ervan;
- (c) de noodzaak om de ontwikkeling van nieuwe producten of praktijken die commercieel haalbaar zijn, te vergemakkelijken;
- (d) de noodzaak om de introductie van eco-innovatie te versnellen op alle beleidsdomeinen.

In samenwerking met de OESO¹⁵ werd al waardevol werk geleverd waarbij werd erkend dat het beleid beter moet worden afgestemd op ondersteuning van eco-innovatie en dat hierbij rekening moet worden gehouden met factoren als marktdynamiek, technologische trajecten, coördinatie en samenhang van verschillende beleidsinstrumenten.

Stappen

- Op basis van bestaand werk zal de Commissie in 2012 een methodiek ontwikkelen om de mogelijke hinderpalen, stimulansen en effecten van milieuwetgeving, milieubeleid en milieuregelgevingsinitiatieven op eco-innovatie te beoordelen en om de marktverspreiding ervan te optimaliseren.
- De Commissie zal doelstellingen op het gebied van eco-innovatie integreren bij de herziening van het bestaande waterbeleid en de bestaande luchtkwaliteits- en emissienormen, de bouwnormen en de bestaande doelstellingen met betrekking tot preventie, hergebruik, recycling, terugwinning en het voorkomen van afvalstromen naar de stortplaats, als voorzien in het stappenplan van het vlaggenschipinitiatief "Efficiënt gebruik van hulpbronnen" in respectievelijk 2012, 2013 en 2014.
- Het potentieel van eco-innovatie moet centraal staan bij de herziening van bestaande infrastructuurnormen, met inbegrip van vervoer, energie, gebouwen en ICT, en moet tegelijk leiden tot een betere klimaatbestendigheid.
- In 2012 kan de Commissie bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van uitvoeringsmaatregelen in het kader van de kaderrichtlijn afvalstoffen en onder andere wetgeving inzake afvalstoffen:
 - ecologisch ontwerp bevorderen voor de uitvoering van de richtlijnen betreffende autowrakken, afgedankte elektrische en elektronische apparatuur,

¹⁵ OESO, "OECD studies on Environmental Innovation – Better policies to support eco-innovation", 2011.

beperking van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur, batterijen en accu's, en verpakking;

- einde-afvalcriteria volgens artikel 6 van de kaderrichtlijn afvalstoffen vaststellen voor koper, papier, glas, kunststof, compost en, mogelijk, andere afvalstromen. Deze criteria zijn bedoeld om de vraag naar en het vertrouwen in secundaire grondstoffen te doen toenemen en om innoverende technologieën voor afvalinzameling, -scheiding en -verwerking voor hoogwaardige secundaire materialen te ondersteunen en aan te moedigen;
- minimumnormen ontwikkelen voor afvalverwerkingsactiviteiten op EU-niveau als antwoord op artikel 27 van de kaderrichtlijn afvalstoffen, wanneer deze normen kostenefficiënt zijn, gebaseerd op de beste beschikbare technieken en innoverende oplossingen.

5.2. Actie 2: Demonstratieprojecten en partnerschappen voor eco-innovatie

Ondanks de lopende financieringsprogramma's en -initiatieven is er nog steeds een kloof tussen de beschikbaarheid van nieuwe technologieën en de omzetting ervan naar verhandelbare producten. Dit is bijvoorbeeld het geval voor innoverende technologieën voor afvalwaterbehandeling en waterzuivering¹⁶ zoals membranen, of nieuwe technologieën voor de biologische afbraak van ammonium die in het kader van het ICON-project zijn ontwikkeld^{17,18}.

De deskundigengroep op hoog niveau voor sleuteltechnologieën heeft in zijn eindverslag aan de Commissie van 28 juni 2011¹⁹ benadrukt dat financieringsmiddelen voor productontwikkeling en demonstratieactiviteiten belangrijk zijn om de kloof te dichten tussen technologie en marktintroductie, wat het concurrentievermogen van Europa vergroot.

Vanaf 2012 zal de Commissie doelgerichte demonstratieprojecten inzake eco-innovatie en ad-hocpartnerschappen steunen die innoverende technologieën uitvoeren welke ondanks hun hoog milieu- en handelspotentieel hun weg naar de markt nog niet hebben gevonden. Er zal prioriteit worden gegeven aan technologieën waarmee op doeltreffende wijze strengere, slimmere en ambitieuze milieunormen kunnen worden behaald dan de normen die momenteel gelden. De algemene doelstelling van deze actie is aan te tonen dat deze technologieën overlevingskansen hebben op de markt.

Vanaf 2014 zal Horizon 2020 dergelijke demonstratieprojecten en projecten ter uitvoering van technologische en maatschappelijke innovatie verder ondersteunen.

¹⁶ "EIO Thematic Report: Water Innovation" Eco Innovation Observatory, mei 2011.

¹⁷ <http://tnw.tudelft.nl/en/about-faculty/departments/biotechnology/research/research-cooperation/icon/>

¹⁸ http://ec.europa.eu/research/water-initiative/pdf/4th_wwf_brochure_en.pdf

¹⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/key_technologies/kets_high_level_group_en.htm

Stappen

- Selectie van de hierboven beschreven technologische demonstratieprojecten voor eind 2012 als onderdeel van de laatste uitnodiging tot het indienen van voorstellen onder KP7. Alle industriesectoren mogen deelnemen. Sloopafval als grootste afvalstroom, reiniging van bodem, sedimenten en grondwater, afvalwaterbehandeling en slibzuivering, pesticiden en meststoffen in de landbouw, urban mining, afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, met inbegrip van zeldzame elementen en goud, en aanpassing aan klimaatverandering behoren tot de mogelijke gebieden.
- Selectie van technologische en maatschappelijke demonstratieprojecten vanaf 2014 die onder Horizon 2020 kunnen worden ondersteund en uitgevoerd.

5.3. Actie 3: Normen en prestatiedoelen voor belangrijke goederen, processen en diensten om hun ecologische voetafdruk te verkleinen

Nieuwe en ambitieuze normen en prestatiedoelen zijn een krachtig hulpmiddel om innovatie te steunen, productiviteit te verhogen en nieuwe mogelijkheden te creëren voor de eengemaakte markt.

Ook etiketteringsregelingen die de prestatienormen van een product weergeven, kunnen een krachtig hulpmiddel zijn om de voordelen van eco-innovatie kenbaar te maken. Sinds de goedkeuring van het energie-efficiëntiebeleid en de vaststelling van de energie-etiketteringsrichtlijn²⁰ is de markt voor huishoudelijke apparaten geëvolueerd naar energie-efficiënte producten, wat heeft geleid tot een energiebesparing van 700 TWh²¹ en een toename van het concurrentievermogen van de Europese industrie.

Voortbouwend op het normalisatiepakket²² wil de Commissie, in samenwerking met belanghebbenden, ervoor zorgen dat nieuwe of herziene normen innovatie sterk bevorderen, geen inertie of stilstanden creëren, betrekking hebben op prestaties en rekening houden met het efficiënte gebruik van hulpbronnen, het milieu en de klimaatverandering.

²⁰ Richtlijn 92/75/EEG van de Raad betreffende de vermelding van het energieverbruik en het verbruik van andere hulpbronnen op de etikettering en in de standaardproductinformatie van huishoudelijke apparaten.

²¹ Geraamde besparing als gevolg van energie-etikettering voor koelapparaten, vaatwasmachines en wasmachines tussen 1996-2020.

²² COM(2011) 311 definitief: Mededeling van de Commissie: Een strategische visie voor Europese normen: de duurzame groei van de Europese economie tussen nu en 2020 bevorderen en versnellen.

Stappen

De Europese Commissie, de lidstaten en internationale normalisatie-instellingen zullen samen een interactief proces opstarten om de gebieden te bepalen en te prioriteren waar de eco-innovatie het sterkst kan worden bevorderd door de ontwikkeling van normen en prestatiedoelen.

Een paar voorbeelden van gebieden die vanaf 2012 in aanmerking kunnen komen:

- controle ter plaatse van afvalkarakterisering;
- opvangsysteemleidingen voor drinkwater en rioolwater;
- afvalverwerkingsactiviteiten als antwoord op artikel 27 van de kaderrichtlijn afvalstoffen;
- duurzame bouwmaterialen en isolatie van gebouwen ter ondersteuning van de uitvoering van de richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen²³.

5.4. Actie 4: Diensten ter financiering en ondersteuning van het mkb

Financiering door de overheid is noodzakelijk en gerechtvaardigd om eco-innovatie in de particuliere sector, met name in het mkb, te versnellen. Aangezien de markt nog vrijwel in de kinderschoenen staat, is toegang tot financiering vooral moeilijk voor kleine bedrijven die zich richten op eco-innovatie waar zo te zien een groter commercieel risico aan gekoppeld is. Financiers en investeerders hebben de neiging dezelfde investeringsbeginselen voor eco-innovatie te hanteren als voor andere investeringen, d.w.z. dat ze dezelfde resultaten verwachten en hetzelfde risico aanvaarden. Bovendien wordt de toegevoegde waarde van een lagere milieudruk niet in rekening gebracht en speelt dit aspect slechts een bijkomstige rol in beslissingen over investeringen.

Beleidsmaatregelen kunnen zorgen voor gunstiger financiële voorwaarden en een soepeler risicodeling. Het mkb moet verder worden gesteund om investeren aantrekkelijker te maken, meer mogelijkheden voor netwerken te creëren en het marktvertrouwen in eco-innovatie te vergroten.

In het kader van ETAP en andere Europese beleidslijnen en initiatieven, zoals het cohesiebeleid, werden al stappen gezet om eco-innovatie te financieren. Financiering van eco-innovatie wordt voortgezet als onderdeel van het huidige meerjarig financieel kader 2007-2013 en wordt nog versterkt in het kader van de specifieke programma's "aanpakken van maatschappelijke uitdagingen" en "industriële leiderschap en randvoorwaarden voor concurrentie creëren" van Horizon 2020. De Commissie overweegt fondsen toe te wijzen aan eco-innovatie als antwoord op het specifieke financieringsprobleem op dit gebied.

²³

Richtlijn 2002/91/EG betreffende de energieprestatie van gebouwen.

Stappen

In het kader van het huidige meerjarig financieel kader:

- De Commissie zal, in samenwerking met het Enterprise Europe Network²⁴, de activiteiten van de "milieuassistenten voor het mkb" uitbreiden. De assistenten zullen het mkb helpen om de bedrijfsmogelijkheden door eco-innovatie te benutten. De regeling zal goede milieubenaderingen in het mkb verstevigen, het bewustzijn binnen het mkb vergroten en de verwerving van nieuwe vaardigheden vergemakkelijken om eco-innovatie te stimuleren.
- In 2012 zal de Commissie een Europees netwerk oprichten van financiers van en investeerders in eco-innovatie om hen te mobiliseren en beter hun beleidsbehoeften te bepalen zodat ze sneller investeren en financieren.
- De Commissie zal eco-innoverende Europese bedrijven helpen beter toegang te krijgen tot wereldmarkten. Het Enterprise Europe Network, de Europese technologiecentra buiten Europa en de delegaties van de Unie zullen aanvullende steun verlenen voor deelname aan handelsbeurzen en handelsmissies, voor aansluiting van mkb-ondersteuningsnetwerken in Europa op die elders in de wereld, en voor marktonderzoek en de beoordeling van de technologiebehoeften.
- Daarnaast zal de Europese Commissie initiatieven ontwikkelen om het vertrouwen te vergroten in nieuwe milieutechnologieën en eco-innoverende oplossingen die in de EU en op wereldmarkten worden geïntroduceerd. Hiervoor zal zij gebruikmaken van de resultaten van een experimenteel, vrijwillig proefprogramma inzake de controle van milieutechnologieën, waarvan de beginselen en voordelen zijn beschreven in het werkdocument van de diensten van Commissie dat bij het actieplan is gevoegd.

Vanaf 2014 zal de Commissie, in het kader van het volgende meerjarig financieel kader, met inbegrip van Horizon 2020 en het cohesiebeleid, passende initiatieven nemen om:

- samen met de lidstaten en regio's eco-innovatie te integreren in de operationele programma's van het cohesiebeleid voor de periode 2014-2020, voornamelijk via de regionale innovatiestrategieën voor intelligente specialisatie, die zijn voorgesteld als voorafgaande voorwaarden;
- twee innoverende financiële instrumenten te ontwikkelen: een lening- en waarborgdienst voor de EU en een aandeleninstrument voor onderzoek en innovatie. Het eerste instrument zal bestaan uit een op vraag en een op beleid gebaseerd onderdeel dat eco-innovatie zal omvatten. Het tweede instrument zal vooral dienen voor de opstart- en groeifasen en zal thematisch gekoppeld zijn aan eco-innovatie. Beide instrumenten zullen ad-hocinvesteringen stimuleren om particuliere financieringen op het gebied van eco-innovatie te bevorderen;

²⁴

http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/index_en.htm

- technische bijstandsregelingen te ontwikkelen om het mkb en de financiële sector te helpen bij de ontwikkeling van betaalbare projecten, de beoordeling van aanvaardbaarheid daarvan voor banken en de uitvoering van projecten met behulp van risicofinanciering;
- Horizon 2020 zal de rol van eco-innovatie versterken en onder andere het eco-innoverende mkb steunen in de aanloop naar marktpenetratie.

5.5. Actie 5: Internationale samenwerking

Eco-innovatie is belangrijk voor het vergemakkelijken van de wereldwijde overgang naar duurzame ontwikkeling via een groenere economie. In dit verband benadrukt de Commissie in haar mededeling inzake Rio+20²⁵ onder andere de behoefte aan markt- en regelgevende maatregelen die eco-innovatie wereldwijd bevorderen en aan de afdwinging ervan.

In haar mededeling "Een strategisch Europees kader voor internationale samenwerking op het gebied van wetenschap en technologie"²⁶ stelt de Commissie maatregelen voor om de Europese Onderzoeksruimte (EOR) uit te diepen door middel van grotere integratie en grensoverschrijdende coördinatie van onderzoeksinvesteringen en -activiteiten. Ze stelt onder andere als doel Europa aantrekkelijker te maken als een plaats om in onderzoek en innovatie te investeren.

In dit verband werd een Strategisch forum voor internationale wetenschappelijke en technologische samenwerking (SFIC) opgestart om het Europese Partnerschap voor samenwerking op het gebied van wetenschap en technologie aan te sturen. Dit forum zal streven naar het vaststellen en coördineren van gezamenlijke initiatieven tussen de lidstaten en de Commissie enerzijds en derde landen anderzijds. De initiatieven kunnen betrekking hebben op eco-innovatie en capaciteitsopbouw op het gebied van eco-innovatie, alsook op de aanpassing aan de behoeften van de ontvangende landen.

Opkomende economieën zoals China, India, Brazilië en Rusland bieden aanzienlijke markt- en partnerschapmogelijkheden voor Europese eco-innovatieve bedrijven. Door de grote en onbekende risico's, de bescherming van investeringen en de lakse bescherming van het intellectuele-eigendomsrecht blijft de toegang tot deze markten echter problematisch.

Om de toegang tot deze markten alsook partnerschappen te ondersteunen, zal de Commissie passende initiatieven nemen om:

- benchmarking en harmonisering van normen en eisen voor milieuproducten en -diensten en voor de milieuprestatie van producten te bevorderen. Dit moet worden aangemoedigd in het kader van bilaterale en regionale dialogen met opkomende economieën. Relevante programma's en projecten zullen worden gesteund in het kader van samenwerkingsprogramma's zoals het SWITCH

²⁵ COM(2011) 363 definitief: Mededeling van de Commissie: Rio+20: naar een groene economie en betere governance.

²⁶ COM(2008) 588 definitief: Mededeling van de Commissie: Een strategisch Europees kader voor internationale samenwerking op het gebied van wetenschap en technologie.

Asia-programma²⁷ dat duurzame consumptie en productie wil bevorderen. Men zal onderzoeken of dergelijke programma's kunnen worden uitgebreid naar andere regio's, met name Afrika en Latijns-Amerika;

- in bilaterale en multilaterale beleidsdialogen en in handelsonderhandelingen en -overeenkomsten de uitwisseling te bevorderen van beleidsmaatregelen inzake eco-innovatie, met inbegrip van maatregelen voor de liberalisering van de handel in milieuproducten en -diensten, het wegnemen van de kostenbarrières voor de integratie van het mkb in de wereldwijde waardeketen, investeringsbescherming en IER-bescherming. Netwerken tussen investeerders, financiers en bedrijven zullen ook worden bevorderd;
- milieutechnologieën en eco-innovatie op te nemen in samenwerkingsverbanden met buurlanden, zoals het Oostelijk Partnerschap²⁸, het Partnerschap voor democratie en gedeelde welvaart met het zuidelijke Middellandse Zeegebied en de Synergie voor het Zwarte Zeegebied;
- samen te werken met het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) en de Organisatie van de Verenigde Naties voor industriële ontwikkeling (UNIDO) om het netwerk van nationale centra voor schonere productie te versterken. Deze centra zullen de verspreiding van beste praktijken op het gebied van eco-innovatie vergemakkelijken en netwerken tussen eco-innoverende bedrijven in ontwikkelde en opkomende economieën bevorderen.

Stappen

- In 2012 zal de Europese Commissie een reeks beleidsinstrumenten ontwikkelen die de technologieoverdracht van gevestigde milieutechnologieën en -oplossingen ondersteunen.
- Als onderdeel van de Rio+20-procedure zal de Europese Commissie samen met internationale partners bijdragen aan een kader voor het integreren van eco-innovatie in de internationale dialoog over duurzaamheid en de resultaten van de Rio+20-bijeenkomst in 2020 als een van de middelen om de overgang naar een groene economie te versnellen.

5.6. Actie 6: Nieuwe vaardigheden en banen

Nieuwe vaardigheden zijn nodig voor een soepeler overgang naar een groenere economie en om bedrijven te voorzien van op dit gebied beter opgeleide arbeidskrachten. In de "Agenda voor nieuwe vaardigheden en banen" wordt de nadruk gelegd op de noodzaak om het aanbod van vaardigheden aan te passen aan de

²⁷ Het SWITCH Asia-programma is een subsidieprogramma dat wordt gefinancierd met het financieringsinstrument van de EU voor ontwikkelingssamenwerking, Verordening (EG) nr. 1905/2006 (PB L 378/41) -

²⁸ http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/regional-cooperation/environment/switch_en.htm

COM(2008) 823 definitief: Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad: Oostelijk Partnerschap.

behoeften van de arbeidsmarkt, in het bijzonder op het vlak van nieuwe en zich ontwikkelende vaardigheden zoals die voor groene en groenere banen.

Een Europese Sectorraad over vaardigheden voor groene en groenere banen zal worden ingesteld om informatie-uitwisseling tussen de lidstaten inzake vaardigheidsprofielen, opleidingsprogramma's en tekorten aan vaardigheden in de sector van milieuproducten en -diensten en andere relevante sectoren te vergemakkelijken.

Stappen

- Met de vaststelling van het "EU Skills Panorama" zal de Commissie vanaf 2012 bijdragen aan een grotere mobiliteit op de arbeidsmarkt door informatie te verstrekken over het bestaande en toekomstige aanbod aan vaardigheden en het gebrek aan evenwicht tussen de behoefte en het aanbod aan vaardigheden. Zij zal specifiek aandacht besteden aan vaardigheden voor groene banen.

5.7. Actie nr. 7: Europese innovatiepartnerschappen

Europese innovatiepartnerschappen zijn voorgesteld in het kader van het Europa 2020-vlaggenschipinitiatief voor een Innovatie-Unie. De doelstelling van deze Europese innovatiepartnerschappen is het verzamelen van actoren en middelen rond gemeenschappelijke doelen om revolutionaire innovaties te versnellen zodat specifieke maatschappelijke vraagstukken die ook een groot marktpotentieel voor EU-bedrijven bieden, worden opgelost.

Efficiënt gebruik van hulpbronnen is voornamelijk prioritair op gebieden als grondstoffen, duurzame landbouw en water. Op deze gebieden wordt momenteel nagedacht over Europese innovatiepartnerschappen. Eco-innovatie is een belangrijk hulpmiddel voor deze Europese innovatiepartnerschappen, aangezien hiermee de kloof wordt gedicht tussen een economie waarin hulpbronnen efficiënter worden gebruikt, ambitieuze milieudoelstellingen en bedrijfsmogelijkheden.

Stappen

- Een van de mogelijke acties is het testen van groene particuliere en overheidsopdrachten ter bevordering van eco-innovatie. Er kunnen netwerken van afnemers en aankopers uit de openbare en de particuliere sector worden opgericht en aanbestedingsdossiers worden getest en ontwikkeld voor een algemener gebruik in zowel de openbare als de particuliere sector.
- Andere veelbelovende gebieden die in aanmerking kunnen komen, zijn biogas uit bioafval, duurzame chemie en ecosysteemdiensten. De Commissie zal, in nauw overleg met de belanghebbenden en de lidstaten, optimale methoden bepalen voor het combineren van vraag- en aanbodmaatregelen op deze gebieden.

6. GOVERNANCE EN BEWUSTZIJN

6.1. Governancestructuur

In het kader van de Innovatie-Unie en Horizon 2020 zullen netwerkactiviteiten worden opgestart die specifiek betrekking hebben op governance en regelingen die een betere fundamentele kennis en bewustwording van eco-innovatie beogen. Het gaat daarbij om eenvoudige, soepele systemen waaraan de belangrijkste belanghebbenden op een algemene en evenwichtige manier deelnemen²⁹.

In deze context, en voortbouwend op de positieve ervaringen van de werkgroep op hoog niveau (voor ETAP) zal een multistakeholder-stuurgroep op hoog niveau voor eco-innovatie worden opgericht om eco-innovatie te integreren, beleidsleerprocessen te vergemakkelijken, peer review van de genomen maatregelen mogelijk te maken, en de uitvoering van dit actieplan te controleren.

Daarnaast zal een specifieke werkgroep op hoog niveau (HLWG) de lidstaten blijven samenbrengen om informatie-uitwisseling te vergemakkelijken en een sterkere beleidsbegeleiding te bieden op zowel EU- als nationaal niveau.

Het forum van belanghebbenden van ETAP, dat netwerken tussen sectorale belanghebbenden mogelijk en gemakkelijk maakt, zal zich meer richten op bedrijven en zal doelgerichte en haalbare aanbevelingen doen die in het EU-beleid en in nationale beleidsmaatregelen kunnen worden opgenomen.

Stappen

- Vanaf 2012 zal deze multistakeholder-stuurgroep op hoog niveau, die zal worden samengesteld uit vertegenwoordigers van de lidstaten, bedrijven, industrie, met name het mkb, de onderzoeksector en andere belangrijke belanghebbenden, maatregelen voor de introductie van eco-innovatie ondersteunen, indien nodig met de steun van specifieke thematisch deskundige multistakeholder-werkgroepen.

6.2. Samenwerking tussen de Commissie en de lidstaten

Het is belangrijk dat lidstaten en regio's regelmatig informatie en goede praktijken uitwisselen over het eco-innovatiebeleid. Er zal ook een betere fundamentele kennis nodig zijn van milieudrukpunten, beleidsmaatregelen, markten en de sector van milieuproducten en -diensten om eco-innovatie in Europa te bevorderen en een passend beleid te ontwikkelen.

²⁹ SEC(2011) 1028 definitief: Het Europees innovatiepartnerschap inzake actief en gezond ouder worden (AHA). Eerste ervaringen op het gebied van governance en procedures.

Stappen

- Op basis van de ervaringen met de stappenplannen van ETAP zullen met de lidstaten vrijwillige nationale stappenplannen voor eco-innovatie worden overeengekomen om de doeltreffendste beleidsmaatregelen vast te stellen, beleidsleerprocessen tussen de lidstaten te vergemakkelijken en het passende uitvoeringsniveau te bepalen dat nodig is om de voorwaarden voor eco-innovatie te creëren. Deze stappenplannen zullen voortbouwen op bestaande initiatieven ter bevordering van milieutechnologieën, maar met een grotere nadruk op eco-innovatie in zowel de privé- als de overheidssector; tevens zal rekening worden gehouden met wereldwijde duurzaamheidsdoelstellingen zodat deze kunnen worden gehaald.
- De Commissie zal samenwerken met de desbetreffende nationale en regionale overheden om eco-innovatie te integreren in de initiatieven van het cohesiebeleid en het plattelandsbeleid op het gebied van innovatie. In dit kader is het "platform voor slimme specialisatie"³⁰, dat in de ontwikkelingsfase zit, een belangrijk instrument om de geschikte governancecapaciteit op te bouwen.
- De Commissie zal van de ervaringen met het "Eco-innovation Scoreboard"³¹ en andere relevante indicatoren voor eco-innovatie gebruikmaken om maatregelen en acties van de lidstaten en de EU te controleren en herzien.
- Het initiatief inzake "Accelerating eco-innovation policies"³², dat beste praktijken in de beleidsvorming voor eco-innovatie moet bepalen, zal worden versterkt om goede praktijken in de lidstaten uit te breiden.

6.3. Bewustmaking van de voordelen en mogelijkheden van eco-innovatie

Onzekerheid over de marktvraag is een van de grootste hinderpalen voor een snelle introductie van eco-innovatie. Er moet worden gestreefd naar een grotere maatschappelijke aanvaarding van eco-innoverende technologieën, processen, diensten en producten.

Deze maatschappelijke aanvaarding kan worden bereikt indien alle belanghebbende partijen, met inbegrip van de lidstaten, plaatselijke en regionale overheden, industrie en het maatschappelijk middenveld moeite doen om de maatschappij bewust te maken van eco-innovatie. De Commissie zal ook acties ondernemen om uit te leggen dat eco-innovatie belangrijk is als hefboom naar een groenere en duurzamere economie en zij zal hierbij bijzondere aandacht schenken aan het potentieel van eco-innovatie om groei teweeg te brengen en nieuwe banen te creëren. Hiervoor zal de Commissie gebruikmaken van bestaande communicatieactiviteiten die worden

³⁰

<http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/research-and-innovation/s3platform.cfm>

³¹

Zie het door de EU gefinancierde project "Eco-innovation Observatory": <http://www.eco-innovation.eu/>

³²

Zie het door de EU gefinancierde project "Accelerating eco-innovation policies", <http://www.ecopol-project.eu/>

uitgevoerd in het kader van haar bedrijfscommunicatie over bijvoorbeeld het efficiënt gebruik van hulpbronnen.

7. AFSLUITENDE OPMERKINGEN

Vijf jaar na het vaststellen van het EU-beleid betreffende milieutechnologieën, en doordat enkele sterke groene bedrijven in de EU zijn ontstaan, kan worden gesteld dat eco-innovatie het potentieel heeft om in Europa nieuwe bedrijfsmogelijkheden te creëren, groei teweeg te brengen en banen te scheppen.

De weg is echter nog lang en krachtiger, meer algemene acties zijn nodig. Daarom moeten de huidige acties worden uitgebreid, bestaande middelen optimaler worden gebruikt en aanvullende financiële middelen worden ingezet. Het actieplan stimuleert inspanningen voor eco-innovatie, bakent een duidelijke weg naar de toekomst af en is dus een logische opvolger voor ETAP.

Met een ambitieuze EU-agenda voor eco-innovatie zal ook beter gereageerd kunnen worden op de wereldwijde milieu-uitdagingen en zal men de mogelijkheden op de wereldmarkten kunnen benutten, wat een doelstelling van de Europa 2020-strategie is. De Europese Commissie en de lidstaten zullen op die manier ook nieuwe instrumenten krijgen om de Europa 2020-doelstellingen te behalen. Bovendien is deze agenda een eerste aanzet tot een toekomstig kader voor eco-innovatie. De tussentijdse evaluatie van de komende financiële vooruitzichten zal een goede gelegenheid zijn om na te gaan of de doelstellingen in dit actieplan zijn behaald.

Bijlage 1. Eco-innovatie is goed voor de bedrijfswereld en het milieu

De wereldeconomie heeft geen andere keuze dan zich aan te passen aan de beperkingen van het milieu en de hulpbronnen, en hiervoor is eco-innovatie nodig. Eco-innovatie kan ook banen en groei opleveren en is belangrijk voor het concurrentievermogen van de economie, voornamelijk in Europa, waar de economische groei altijd al gebaseerd is geweest op een intensief gebruik van hulpbronnen.

De EU is goed geplaatst om een rol te spelen in de wereldwijde overgang naar een duurzamere economie

Dankzij het Europese milieubeleid en door de toenemende wereldwijde milieuitdagingen is er in Europa een belangrijke, concurrerende sector van milieuproducten en -diensten ontstaan.

Europese eco-industrieën zijn bijvoorbeeld al een grote economische sector met naar schatting een jaaromzet van 319 miljard euro, of ongeveer 2,5 % van het bruto binnenlands product (bbp) van de EU³³. Deze sector is dus groter dan de staalsector, de farmaceutische sector of de automobielsector. Eco-industrieën kennen sinds kort een groei van ongeveer 8 % per jaar. De belangrijkste subsectoren zijn die van afvalbeheer (30 %), watervoorziening (21 %), afvalwaterbeheer (13 %) en recycling (13 %). In de sector zijn rechtstreeks 3,4 miljoen mensen tewerkgesteld, ongeveer 1,5 % van de actieve bevolking in Europa. Tussen 2004 en 2008 werden ongeveer 600 000 bijkomende banen gecreëerd. Tussen 2000 en 2008 was de jaarlijkse groei van de werkgelegenheid in alle subsectoren ongeveer 7 %.

De Europese bedrijven erkennen de mogelijkheden

De bedrijfswereld erkent het potentieel van eco-innovatie. Investerings met risicokapitaal in Europa³⁴ zijn het laatste decennium enorm toegenomen. In 2010 liep het totaalbedrag op tot ongeveer 1,3 miljard euro in deze sector, komende van 0,3 miljard euro in 2004. Ondanks de toenemende marktonzekerheid, daalde het cijfer maar met 7 % ten opzichte van 2009. Hieruit blijkt de grote veerkracht en het potentieel van de sector. Er werd voornamelijk geïnvesteerd in energieopwekking en energie-efficiëntie. Deze twee sectoren alleen waren al goed voor 71 % van het geïnvesteerde kapitaal in het vierde kwartaal van 2009.

Veel bedrijven en sectoren hebben een steeds groter concurrentievoordeel dankzij milieuveilige en energie- en hulpbronefficiënte producten, processen en diensten. Productiebedrijven zijn geëvolueerd van 'end-of-pipe'-oplossingen naar een kringloopaanpak, die de materiaal- en energiestromen beperkt door producten en productiemethoden te veranderen en afval opnieuw te gebruiken als een nieuwe hulpbron voor productie, wat allemaal kostenbesparend is. Er zijn echter nog knelpunten en hinderpalen die de volledige exploitatie van dit potentieel verhinderen.

³³ IDEA Consulting en Ecorys, "Study on the competitiveness of the EU eco-industry", 2009; Roland Berger, "Innovative environmental growth markets from a company perspective", 2007.

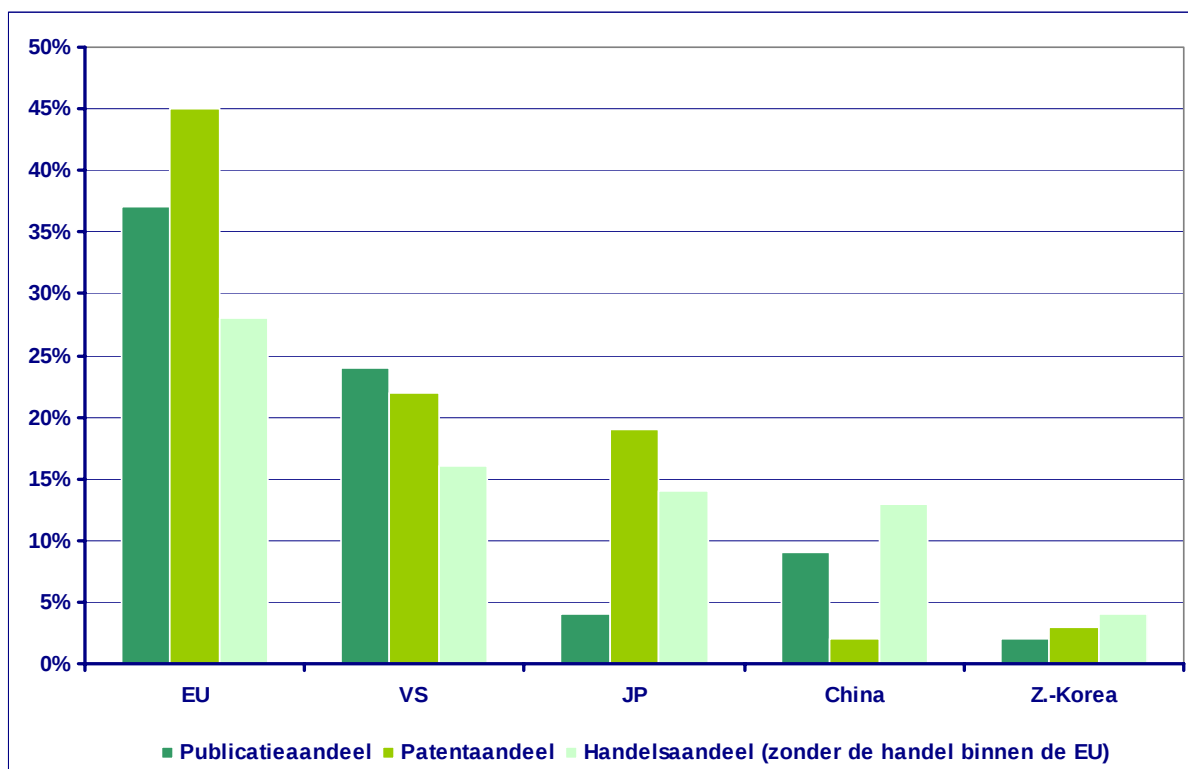
³⁴ Persbericht van de Cleantech Group van 7 januari 2010 over investeringen met risicokapitaal door Cleantech in 2010. De cijfers verwijzen naar investeringen van Cleantech voor de regio Europa/Israël.

Bescherming tegen de gevolgen van de klimaatverandering en van door het weer veroorzaakte rampen biedt ook een enorm gamma aan mogelijkheden. Sinds 1980 werd ongeveer 95 % van de economische verliezen in Europa veroorzaakt door rampen als gevolg van weer en klimaat, en dit percentage zal nog toenemen door de klimaatverandering. Op het gebied van aanpassing aan klimaatverandering en rampenpreventie zullen de investeringsopties worden uitgebreid en zullen innoverende financieringsmiddelen en klimaatbestendige regelingen moeten worden ontwikkeld. Ook de verzekeringssector zal met nieuwe uitdagingen en mogelijkheden worden geconfronteerd.

Toekomstige wereldwijde mogelijkheden moeten worden benut

De EU heeft de technologische bekwaamheid om een belangrijke speler te worden op het gebied van groene producten, processen en diensten. De EU heeft een bloeiende onderzoeksgemeenschap en een technologische leiderspositie op vele gebieden. Ze neemt dan ook de eerste plaats in de wereldhandel in, zoals hieronder is weergegeven (exclusief de handel binnen de EU).

De Europese eco-industriesector is goed geplaatst op de wereldmarkt ³⁵

De wereldmarkt voor milieu-industrieën was in 2007 goed voor 1 biljoen euro, waarvan een groot deel (450 miljard euro) vertegenwoordigd wordt door energie-efficiënte technologieën. Het aandeel van de Europese markt is afhankelijk van de sector. In het geval van bijvoorbeeld automatische scheiding van materialen en

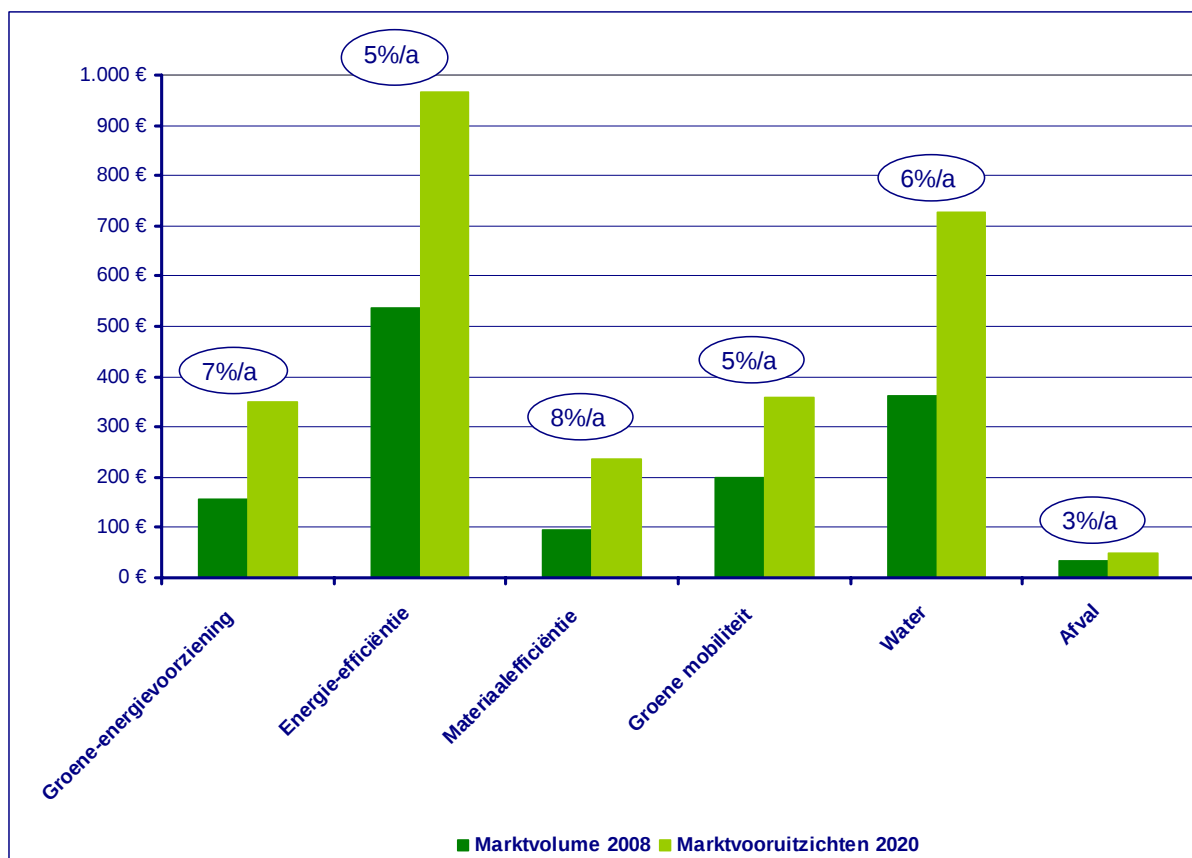
³⁵

Bron: IDEA Consult, ECORYS, 2009. "Study on the competitiveness of the EU eco-industry"; Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit, 2009, "Greentech – Made in Germany 2.0".

zonnecentrales vertegenwoordigt Europa meer dan 70 % van de totale markt. Op gebieden als synthetische biobrandstoffen, zonnecoelssystemen en energieopslagsystemen is de Europese industrie toonaangevend in O&O. Het gemiddelde marktaandeel van Europese bedrijven bedroeg meer dan 30 % voor afvalbeheer en recycling, energieopwekking, duurzame mobiliteit, energie-efficiëntie en duurzaam waterbeheer.

De wereldmarkt voor deze producten en diensten neemt jaarlijks met 5 % toe en zou tegen 2030 verdrievoudigen (zie grafiek hieronder voor groeiverwachtingen). De EU vertegenwoordigt ongeveer een derde van de wereldmarkt en is een netto-exporteur, maar krijgt wereldwijd meer en meer concurrentie. In de windenergiesector krijgen de huidige EU-leveranciers te maken met nieuwkomers die hun voordeel willen halen uit de wereldwijde inspanningen om de klimaatverandering te beperken. De EU moet op haar capaciteiten verder bouwen en de basis van haar succes verstevigen om haar leiderspositie te bevestigen en nieuwe mogelijkheden te benutten.

Wereldmarkten voor eco-industrieën uitbreiden³⁶

Het mkb in de EU moet voordeel halen uit de overgang

³⁶

Bron: IDEA Consult, ECORYS, 2009. "Study on the competitiveness of the EU eco-industry"; Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit, 2009, "Greentech – Made in Germany 2.0".

De samenstelling van eco-industrieën is sterk afhankelijk van de sector. Met betrekking tot bijvoorbeeld afvalbeheer, bodemherstel, windenergie en hernieuwbare energie zorgt ongeveer 10 % van de bedrijven voor bijna 80 % van de omzet. Anderzijds zijn kleine bedrijven sterker op nieuwe geregelde markten zoals ecoconstructie en hernieuwbare energie. Er dient ook te worden opgemerkt dat voor het mkb het potentieel om te eco-innoveren en, als gevolg daarvan, de productiviteit van de hulpbronnen te verbeteren, hoger zou zijn dan voor grote bedrijven. Uit casestudy's over een betere materiaalefficiëntie in Duitsland is gebleken dat elk bedrijf ongeveer 200 000 euro had bespaard met bij bijna de helft van de bedrijven een investeringskost van minder dan 10 000 euro³⁷.

Over het geheel genomen worden eco-industrieën gekenmerkt door de aanwezigheid van veel midden- en kleinbedrijven (mkb/kmo's). Deze bedrijven zorgen voor bijna de helft van de totale werkgelegenheid. Daarom moet het mkb voortaan samen met industrieën een meer beduidende rol spelen in innoverende nieuwe technologieën en oplossingen en deze ook gebruiken. **De overheid moet met beleid en acties betere voorwaarden voor eco-innovatie creëren.**

³⁷

Eco-innovation Observatory, jaarverslag 2010, "Business perspective: Saving material costs".